

СУРУНКАЛИ СО-ИНТОКСИКАЦИЯДА БАЧАДОННИНГ
МОРФОЛОГИК БУЗИЛИШЛАРИНИ ДАВОЛАШНИНГ ЯНГИ
УСУЛЛАРИНИ ЭКСПЕРИМЕНТАЛ АСОСЛАШ

Рузиева Г.М.¹, Широнова Ш.Б.¹, Ибрагимова Л.И.²

*1-Абу Али ибн Сино номидаги Бухоро давлат тиббиёт
институту, Бухоро, Ўзбекистон*

2-Самарқанд давлат тиббиёт университети, Самарқанд, Ўзбекистон

Аннотация. Ушбу тадқиқотда ис газининг сурункали таъсирида бачадоннинг морфологик ва морфометрик ўзгаришларининг қиёсий тавсифи келтирилган. Тажрибада ис газининг узоқ муддатли таъсири эндометрийнинг юпқалашиши, бачадон безлари сонининг камайиши ва тўқима архитектурасининг бузилиши билан намоён бўладиган аниқ дозага боғлиқ ўзгаришларга олиб келиши аниқланди. Олинган маълумотлар ҳужайраларнинг пролифератив фаоллигининг пасайиши билан бирга келадиган гипоксик ва дистрофик жараёнларнинг ривожланишини кўрсатади.

Калит сўзлар: ис гази, бачадон, оксидатив стресс, морфология, гипоксия, экспериментал тадқиқот

Кириш. Ис гази билан заҳарланган организмда углерод ва оксил алмашинуви бузилади, натижада асидоз аломатлари юзага келади. Қон таркибида калий ва кальций мувозанати ҳамда марказий нерв системаси фаолияти бузилиши ва шу тариқа инсон ҳаётдан бевақт кўз юмиши мумкин[1,3]. Ис газининг зарарли таъсири организмдаги ўзгаришлар, шу жумладан аъзолар морфологик хусусиятлари ҳамда ис газининг зарарли

таъсирини камайтириш бўйича даволаш-профилактика тадбирларини ишлаб чиқиш ўз долзарблигини йўқотгани йўқ[2,4].

Тадқиқот материали ва усули. Экспериментал тадқиқот оғирлиги 180-220 г ва ёши 8-10 ҳафта бўлган 40 та оқ урғочи лаборатория каламушларида ўтказилди. Барча ҳайвонлар стандарт лаборатория шароитида 22-24°C ҳарорат, 50-60% нисбий намлик ва 12 соатлик ёруғлик/қоронғулик циклида сақланган. Бутун тажриба давомида ҳайвонлар стандарт лаборатория озукиси ва ичимлик сувидан эркин фойдаланиш имкониятига эга бўлди.

Тадқиқот натижалари. Олинган маълумотлар ҳужайраларнинг пролифератив фаоллигининг пасайиши билан бирга келадиган гипоксик ва дистрофик жараёнларнинг ривожланишини кўрсатади. Аниқланган ўзгаришлар эндометрий функционал фаоллигининг пасайиши ва репродуктив функциянинг бузилишини кўрсатади. Тадқиқот натижалари асосида бачадоннинг морфофункционал ҳолатини тиклаш ва сурункали СО-интоксикация оқибатларини коррекциялашга қаратилган янги терапевтик ёндашувларни ишлаб чиқиш зарурати асосланган.

Хулоса. Шундай қилиб, ис газининг сурункали таъсири бачадон тўқималарида сезиларли гистологик ва морфометрик ўзгаришларни келтириб чиқаради, шу жумладан эндометрийнинг юпқалашиши ва без тузилмаларининг камайиши. Ушбу маълумотлар СО нинг бачадон морфофункционал ҳолатига салбий таъсирини тасдиқлайди, эҳтимол, гипоксия, микроциркуляциянинг бузилиши ва оксидловчи стресснинг кучайиши билан боғлиқ бўлиб, бу келажакда репродуктив функциянинг пасайишига олиб келиши мумкин.

Адабиётлар:

1. Balbo L. C. et al. Reproductive tissue toxicity of deoxynivalenol and α -zearalenol alone or in combination: Insights from a porcine explant model //Toxicology and Applied Pharmacology. – 2025. – C. 117605.
2. Mahan V. L. Heme oxygenase/carbon monoxide system affects the placenta and preeclampsia //Medical Gas Research. – 2025. – T. 15. – №. 2. – C. 276-287.
3. Itziou A. et al. Environmental pollution and oxidative stress: health effects during pregnancy: a review //Applied Sciences. – 2024. – T. 14. – №. 21. – C. 9884.
4. Letafati A. et al. Emerging paradigms: unmasking the role of oxidative stress in HPV-induced carcinogenesis //Infectious agents and cancer. – 2024. – T. 19. – №. 1. – C. 30.

